Analiza stope inflacije u Republici Hrvatskoj

Hržić, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:761133

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANA HRŽIĆ

ANALIZA STOPE INFLACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANA HRŽIĆ

ANALIZA STOPE INFLACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

JMBAG: 0303051509, redovita studentica

Studijski smjer: Financijski menadžment

Predmet: Monetarna ekonomija

Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Ekonomija
Znanstvena grana: Financije

Mentor: izv. prof. dr. sc. Manuel Benazić

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani **Ana Hržić**, kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjera **Financijski menadžment** ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, rujan 2019. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, **Ana Hržić** dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom **„Analiza stope inflacije u Republici Hrvatskoj“** koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan 2019. godine

Potpis

_____

SADRŽAJ

1. UVOD....1
2. PROMJENE VRIJEDNOSTI NOVCA....2
2.1. Deprecijacija....2
2.1.1. Inflacija....2
2.1.2. Devalvacija....3
2.2. Aprecijacija....3
2.2.1. Deflacija....4
2.2.2. Revalvacija....4
3. INFLACIJA....5
3.1. Vrste inflacije....5
3.2. Uzroci i posljedice inflacije....6
3.3. Mjerenje inflacije....7
3.4. Načini suzbijanja inflacije....10
4. STABILIZACIJSKA MONETARNA POLITIKA....12
4.1. Strategija ciljanja inflacije....12
4.2. Odnos inflacije i nezaposlenosti (Phillipsova krivulja)....13
5. ANALIZA STOPE INFLACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ....15
6. ZAKLJUČAK....23
POPIS TABLICA I GRAFIKONA....24
LITERATURA....25
SAŽETAK....28
SUMMARY....29

1. UVOD

Inflacija kao jedan od najvažnijih ekonomskih pojmova, odnosno stopa inflacije koja prikazuje postotnu promjenu od jedne godine do druge, predmet su istraživanja ovog završnog rada.

Inflacija podrazumijeva povećanje cijena u zemlji te samim time novac gubi svoju vrijednost, što dovodi do smanjenja platežne moći novca. Središnja banka, u slučaju Hrvatske to je Hrvatska narodna banka (HNB), ima za cilj održavanje stabilnosti cijena, odnosno ona potiče nisku i stabilnu inflaciju. Većina zemalja se susrela s inflacijom i/ili se bori još i danas s istom. Do pojave inflacije može doći bilo kada te pogađa sve zemlje neovisno o veličini ili razvijenosti njihove ekonomije. Inflaciju nije moguće u potpunosti eliminirati, ali je treba držati pod kontrolom. Ako je ne držimo pod kontrolom, posljedice mogu ostaviti veliki trag i mogu trajati godinama.

Cilj ovog rada je objasniti pojam inflacije i sve vezano za nju, te kroz analizu prikazati njeno kretanje kroz godine.

Svrha ovog rada je olakšati shvaćanje inflacije, dati predodžbu kako se ona mjeri i odražava na gospodarstvo te kroz analizu na primjeru Republike Hrvatske utvrditi kako se određene komponente kreću u promatranim razdobljima, koji je njihov uzrok kretanja te utjecaj na inflaciju.

Završni rad je podijeljen u šest dijelova. U uvodnom dijelu su opisani pojmovi vezani za promjene vrijednosti novca. U trećem dijelu rada obrađuje se inflacija – njene vrste, uzroci, posljedice, mjerenje te načini suzbijanja. Četvrti dio je nastavak trećeg, odnosno govori se o stabilizacijskoj monetarnoj politici, strategiji ciljanja inflacije te o odnosu inflacije i nezaposlenosti. Peti dio rada obrađuje analizu stope inflacije dok šesti dio rada daje zaključak vezan uz sve dijelove ovog rada.

Za pisanje završnog rada korištene su četiri metode, a to su metoda kompilacije, metoda analize, metoda deskripcije i metoda indukcije.

2. PROMJENE VRIJEDNOSTI NOVCA

Vrijednost novca je podložna promjenama i može se promatrati u dvojakom smislu – kao kupovna moć u domaćoj ekonomiji i kao intervalutarna vrijednost. Smanjenje, odnosno povećanje, kupovne moći je u svezi s inflacijom, odnosno deflacijom, dok je smanjenje, odnosno povećanje, intervalutarne vrijednosti novca u svezi s devalvacijom, odnosno revalvacijom, novčane jedinice. Intervalutarni tečaj fluktuira – deprecijacija i aprecijacija. Uzroci promjena vrijednosti novca mogu biti formalni (namjerni) ili neformalni (nenamjerni).[1] Dakle, možemo zaključiti da su promjene vrijednosti novca deprecijacija, inflacija, devalvacija, aprecijacija, deflacija i revalvacija.

2.1. Deprecijacija

Deprecijacija je svako smanjenje vrijednosti novca, a može biti namjerna ili nenamjerna, faktička ili zakonska. Također, pad vrijednosti jedne vrste u odnosu na drugu vrstu novca (na primjer novčanica u odnosu na punovrijedni novac i obrnuto ili srebrni u odnosu na zlatni novac i obrnuto), odnosno smanjenje intervalutarne vrijednosti novca i/ili kupovne moći novca. Ako se smanji vrijednost jedne vrste novca s obzirom na drugu nastaje razlika između nominalne i paritetne vrijednosti, a koju zovemo „*disagio“*. Glede deprecijacije možemo raspravljati o smanjenju kupovne moći i intervalutarne vrijednosti, pa tako u prvom slučaju raspravljamo s motrišta inflacije, dok u drugom slučaju s motrišta devalvacije.[2]

2.1.1. Inflacija

Inflacija je povećanje opće razine cijene. Važno je napomenuti da se radi o odražavajućem rastu cijena i o rastu opće razine cijena u gospodarstvu, a ne jedne ili nekih cijena. Gledajući s ekonomskog motrišta, inflacija je posljedica neravnoteže u gospodarstvu. Također, inflacija se može razmatrati i s motrišta promjena količine novca u optjecaju, ali povećanje količine novca u optjecaju ne mora nužno dovesti do inflacije, dok je moguća i prikrivena inflacija.[3] Ona postoji ako se kretanja količine robe i količine novca ne povećavaju jednakom mjerom i time dolazi do utjecaja na opću razinu cijena, te se smatra štetnom pojavom onda kada se pojavljuje u razmjerima koji prelaze u trajne cikluse neravnoteže na tržištu. U konačnici, možemo

[1] B. Matić, *Monetarna ekonomija*, Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2011., str. 153.
[2] L. Božina*, Novac i bankarstvo*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2008., str. 177.
[3] Ibidem, str. 178.

reći da nema nijedne kapitalističke zemlje u kojoj se ne javljaju problemi sprječavanja inflacije i njenih posljedica.[4]

2.1.2. Devalvacija

„Devalvacija je namjerno, zakonsko smanjenje vrijednosti monetarne jedinice u odnosu na njezin standard.„[5] Na primjer, iz 1kg zlata ćemo sada kovati 1100 zlatnika, a ne 1000 zlatnika kao ranije, što nas vodi do zaključka da valuta ostaje vezana uz zlato, dok vrijednost monetarne jedinice odgovara vrijednosti manje količine zlata zbog provedene devalvacije. No ako je valuta vezana uz neku devizu, onda će se devalvacija vršiti tako što će se povećati službeni tečaj te devize, a što će izazvati povećanje tečaja ostalih deviza. Također, valuta može biti vezana uz neku drugu valutu tako što je zakonom utvrđeno da je intervalutarni tečaj jedne valute, standard druge valute i u tom slučaju devalvacija će se vršiti povećanjem tog tečaja. Devalvacija nerijetko može slijediti nakon dugotrajne inflacije i onda kada je nemoguće provesti revalvaciju, te devalvacijom možemo ukloniti i neravnoteže bilance. Ciljevi devalvacije su adaptiranje domaće razine cijena prema cijenama na svjetskom tržištu, smanjenje uvoza i stimuliranje izvoza.[6]

2.2. Aprecijacija

Aprecijacija je svako namjerno ili nenamjerno, faktičko ili zakonsko povećanje vrijednosti novca, a može se očitati kroz povećanje kupovne moći novca ili povećanjem intervalutarne vrijednosti domaćeg novca. Aprecijacija je i povećanje jedne vrste novca u odnosu na drugu gdje nastaje razlika između nominalne vrijednosti apreciranog novca i iznosa koji se plaća za njega ali u drugom novcu, odnosno to je razlika između njegove nominalne i paritetne vrijednosti. Te dvije vrste novca, iako pripadaju istom monetarnom sustavu, one nisu zamjenjive po njihovim nominalnim vrijednostima. Ako aprecijaciju tretiramo s motrišta kupovne moći novca onda je riječ o deflaciji, a o revalvaciji je riječ onda kada aprecijaciju tretiramo s motrišta intervalutarne vrijednosti.[7]

[4] P. Domančić, *Monetarna ekonomija*, Drugo izmjenjeno i prošireno izdanje, Beograd, Savremena administracija, 1982., str. 211.
[5] L. Božina, op. cit. str. 182.
[6] Ibidem, str. 182.
[7] Ibidem, str. 187.

2.2.1. Deflacija

Deflacija može nastati kao posljedica smanjenja količine novca u optjecaju, te zbog toga dolazi do pada opće razine cijena. Dakle, deflacija je pojava suprotna inflaciji. Ona traje sve dok se cijene ne stabiliziraju, dok danas nastaje voljom monetarne politike i zbog toga se radi o namjernoj mjeri i nalazimo je u programu stabilizacijskih mjera. Postoje apsolutna i relativna deflacija. Ukoliko se smanji količina novca u optjecaju uz nepromijenjenu količinu robe nastaje apsolutna deflacija, a ako se poveća količina robe na tržištu uz nepromijenjenu količinu novca u optjecaju nastaje relativna deflacija. [8]

2.2.2. Revalvacija

Revalvacija je mjera, monetarna i politička, koja za cilj ima vraćanje vrijednosti monetarne jedinice u ono stanje koje je postojalo prije pada te vrijednosti u odnosu prema zlatu ili prema stabilnim valutama. Radi se o povećanju intervalutarne vrijednosti domaće valute pomoću smanjenja stope kovanja ili smanjenjem tečaja valute standarda. U praksi je provodi jako rijetko, dok je bila u svezi sa zlatnim važenjem tijekom zlatnog standarda. Revalvacija je jednokratna mjera priklanjanja vrijednosti domaće valute prema inozemnim valutama i njom se ne mijenja međunarodni monetarni sustav plaćanja jer utječe samo na osnovu tok sustava koji ostaje i dalje stabilan na razini ravnoteže.[9]

[8] Loc. cit.
[9] L. Božina, op. cit. str. 188.

3. INFLACIJA

Riječ inflacija dolazi od latinskog izraza „*inflatio*“, što bi u prijevodu značilo nadimanje. Do korištenja i upotrebe pojma inflacija dolazi u Americi za vrijeme građanskog rata (1861.-1865.), a bila je upotrijebljena da označi nagli skok cijena i novčanog optjecaja.[10] Inflaciju možemo definirati kao povećanje opće razine cijena. O inflaciji se s jedne strane zna puno toga, dok s druge strane ipak nedovoljno zna i ona ne bira ni vrijeme ni mjesto kada i gdje će se pojaviti. Specifično je to što se može javiti u razvijenim, ali i u nerazvijenim zemljama ili gledajući površinom u velikim ili u malim zemljama. Gledajući kroz povijest, većina zemlja je imala probleme s inflacijom, veće ili manje, te isti postoje koliko je star i novac.[11]

3.1. Vrste inflacije

Uzimajući u obzir različite kriterije, inflaciju možemo podijeliti na više vrsta. Inflacija prema njenom intenzitetu, prema njenim početnim uzrocima, prema geografskom podrijetlu inicijalnog uzroka inflacije, prema duljini trajanja itd.[12]

U nastavku slijedi prikaz inflacije prema njenom intenzitetu.

Tablica 1. Inflacija prema njenom intenzitetu

INFLACIJA	**RAST CIJENA (%)**
Blaga inflacija	Do 5% u godini
Umjerena inflacija	Od 5 do 10% u godini
Galopirajuća inflacija	Od 10 do 100% u godini
Hiperinflacija	Više od 50% na mjesec

Izvor: Izrada prema Đ. Benić, *Makroekonomija*, Zagreb, Školska knjiga, 2016., str. 413.

U Tablici 1. prikazane su vrste inflacije prema njenom intenzitetu te razlikujemo blagu inflaciju, umjerenu inflaciju, galopirajuću inflaciju i hiperinflaciju. Osnovna razlika je u postotku rasta cijena u godini, odnosno na mjesec u slučaju hiperinflacije. Prema tome, blagu inflaciju karakterizira porast cijena do 5% u godini, odnosno 1% tromjesečno te se ona često koristi kao sredstvo za poticanje gospodarskog rasta. S

[10] I. Perišin, *Inflacija – Zbirka članaka i studija stranih i domaćih autora*, Zagreb, Novinarsko – izdavački štamparski i birotehnički zavod, 1965., str. 9.
[11] Đ. Benić, *Makroekonomija*, Zagreb, Školska knjiga, 2016., str. 417.
[12] B. Matić, op. cit., str. 155.

druge strane, ukoliko se porast cijena kreće od 5 do 10% u godini dolazi do umjerene inflacije koja se javlja u gospodarstvu koje se nalazi u fazi intenzivnog rasta.[13] Nadalje, ukoliko dolazi do porasta cijena od 10 do 100% u godini javlja se galopirajuća inflacija gdje novac brzo gubi svoju vrijednost i gdje mogu nastati ozbiljni gospodarski poremećaji. Dok gospodarstvo u uvjetima galopirajuće inflacije preživljava, ništa se dobro ne može reći o gospodarstvu gdje se pojavi hiperinflacija i gdje cijene rastu više od 50% na mjesec, što u konačnici ostavlja katastrofalne učinke te je ona povezana s ratovima i revolucijama.[14]

Prema njenim početnim uzrocima inflacija može biti inflacija potražnje i inflacija ponude, odnosno troškova. Inflacija potražnje nastaje ukoliko se agregatna potražnja povećava brže od proizvodnog potencijala gospodarstva te dolazi do rasta cijena da bi se izjednačile agregatna ponuda i potražnja.[15] Inflacija ponude (troškova) rezultat je smanjena agregatne ponude uz istu agregatnu potražnju. To smanjene može biti posljedica na primjer uvođenja novih poreza ili doprinosa.[16]

Prema geografskom podrijetlu inicijalnog uzroka inflacije, inflacija može biti domaća ili inozemna. Domaća je kada se radi o domaćoj inflaciji, a inozemna inflacija se javlja u slučaju da zemlja ima razvijene gospodarske odnose, kao npr. vanjskotrgovinska razmjena, sa zemljom u kojoj je prisutna inflacija. U tom slučaju moguće je „prelijevanje inflacije“.[17]

Inflacija prema duljini trajanja može biti sekularna inflacija, jednokratna inflacija ili kronična inflacija. Sekularna inflacija ima najslabiji intenzitet ali traje najduže. Jednokratna inflacija traje relativno kratko te prestaje čim prestane djelovanje uzroka zbog kojeg je nastala. Kronična inflacija traje više od godinu dana.[18]

3.2. Uzroci i posljedice inflacije

Na psihološki aspekt ne gledaju svi isto. Kod nekih teoretičara on nije bitan, dok kod drugih ima glavnu ulogu. Albert Aftalion[19] je smatrao da je razina cijena funkcija varijacije dohodaka i funkcija predviđanja, a ne količine novca, te da će pojedinci

[13] Ibidem, str. 156.
[14] P. A. Samuelson, W. D. Nordhaus, *Ekonomija*, Devetnaesto izdanje, Zagreb, MATE, 2011., str. 612.
[15] Ibidem, str. 617.
[16] M. Babić, *Makroekonomija*, Četrnaesto dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE, 2004., str. 495.
[17] B. Matić, op. cit., str. 158.
[18] Ibidem, str. 158.
[19] Francuski ekonomist i teoretičar ekonomije

skuplje plaćati robu i usluge ako se njihovi prihodi povećavaju. Porast dohotka dovodi i do porasta potražnje, a samim time i to povećanja cijena. Padom cijena, odnosno porastom vrijednosti novca, kupci će smanjiti kupovinu i to će utjecati na pad cijena. U današnje vrijeme psihološki aspekt, odnosno predviđanja, očekivanja i ponašanja imaju sve važniju ulogu u ekonomiji.

Razni uzroci inflacije rezultirat će i razne posljedice iste. Posljedice inflacije će ovisiti o tome koliko dugo je inflacija trajala i koliki utjecaj je imala. Inflacija narušava normalne ekonomske međuovisnosti i racionalno ponašanje privrednih subjekata zbog deformacije u strukturi relativnih cijena.[20] Od velike je važnosti reagiranje privrednih subjekata i monetarne politike na samom početku nastajanja inflacije.

Uzroci inflacije:[21]

a) Porast novčane ponude
b) Porast državnih rashoda
c) Porast izvoza koji rezultira smanjenje domaće ponude
d) Porast nadnica
e) Porast cijena inputa

Posljedice inflacije:[22]

a) Promjene u strukturi relativnih cijena
b) Redistribucija dohotka
c) Pogoršanje u bilanci plaćanje koje dovodi do smanjenja međunarodnih rezervi
d) Destimuliran izvoz i stimuliran uvoz
e) Osobna potrošnja se povećava, a štednja se smanjuje

3.3. Mjerenje inflacije

Inflaciju možemo mjeriti na različite načine, a samim time dobiti ćemo i različite veličine (postotke) inflacije. Stopa inflacije je stopa promjene razine cijene i mjeri se na sljedeći način:[23]

[20] M. Babić, op. cit., str. 525.
[21] B. Matić, op. cit., str. 154.
[22] Ibidem, str. 155.
[23] Đ. Benić, op. cit., str. 414.

$$\boldsymbol{STOPA\ INFLACIJE} = \frac{RAZINA\ CIJENA_{(godina\ t)} - RAZINA\ CIJENA_{(godina\ t-1)}}{RAZINA\ CIJENA_{(godina\ t-1)}} * 100$$

Inflacije se može mjeriti i pomoću kretanja indeksa cijena, a to je ponderirani prosjek cijena određenog broja roba i usluga. Najvažniji indeksi cijena su[24]:

1. Indeks potrošačkih cijena (CPI) – promjena cijena tipične košarice dobara i usluga
2. Indeks cijena na veliko – indeks proizvođačkih cijena
3. Deflator domaćeg proizvoda – omjer nominalnog i realnog BDP-a

Indeks potrošačkih cijena je najčešća mjera kojom se mjeri inflacija. Mjere se troškovi tržišne košarice određenih roba i usluga potrebnih za svakodnevni život, kao što su na primjer hrana, odjeća, stanovanje, prijevoz i sl. Državni zavod za statistiku (DZS) je institucija koja svaki mjesec vodi evidenciju spomenutih proizvoda i usluga diljem države. Indeks cijena se izrađuje tako da se svakoj stavki dodijeli određeni fiksni ponder koji označava važnost njenog udjela u budžetskoj potrošnji.[25]

Indeks cijena na veliko ili indeks proizvođačkih cijena mjeri razinu cijena u veleprodaji ili proizvođačkoj industriji i temelji se na približno 3400 roba, a uključuje cijene hrane, proizvoda prerađivačke industrije, te rudarstva.[26]

Deflator domaćeg proizvoda je odnos nominalnog i realnog bruto domaćeg proizvoda (BDP), a definira se kao prosječna cjenovna promjena svih dobara koja su uključena u BDP, kao što je potrošnja, investicija, vladina nabava i neto izvoz. Deflator se upotrebljava kako bi se uklonio inflacijski utjecaj iz BDP-a.[27]

U nastavku slijedi prikaz izračuna inflacije, odnosno način na koji se inflacija mjeri.

[24] B. Matić, op. cit., str. 155.
[25] Đ. Benić, op.cit., str. 415.
[26] Loc. cit.
[27] Đ. Benić, op. cit., str. 416.

Tablica 2. Izračun stope inflacije

Količine kupljene tijekom bazne godine	**Cijena (bazna godina)**		**Cijena (1 godinu kasnije)**		**Cijena (2 godine kasnije)**	
	Po jedinici	Ukupno	Po jedinici	Ukupno	Po jedinici	Ukupno
150 štruca kruha	1,50 €	225 €	1,30 €	195 €	1,60 €	240 €
100 šalica kave	2,40 €	240 €	2,40 €	240 €	2,15 €	215 €
12 usluga šišanja	20,00 €	240 €	22,00 €	264 €	23,00 €	276 €
1 zimska jakna	145,00 €	145 €	176,00 €	176 €	160,00 €	160 €
Ukupan trošak košarice		**850 €**		**875 €**		**891 €**
Indeks cijena		**100,0**		**102,9**		**104,8**
Stopa inflacije				**2,9 %**		**1,8 %**

Izvor: Izrada prema Europska središnja banka. *„O Europskoj središnjoj banci, Što je inflacija?“* URL: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/hicp/html/index.hr.html (Pristupljeno: 10.02.2019.)

Postupak izračuna inflacije vezan za Tablicu 2. možemo opisati kroz 6 koraka:[28]

1. U košarici se nalazi popis proizvoda i količina potrošenih u danoj godini. U ovom primjeru to su: štruce kruha, šalice kave, usluga šišanja i zimska jakna.
2. Trošak košarice ćemo izračunati tako da pomnožimo kupljenu količinu određenog proizvoda s njegovom cijenom. Cijene za baznu godinu su:

a) 150 štruca kruha x 1,50 € = 225 €
b) 100 šalica kave x 2,40 € = 240 €
c) 12 usluga šišanja x 20,00 € = 240 €
d) 1 zimska jakna x 145,00 € = 145 €

3. Ako zbrojimo dobivene cijene u koraku 2. dobiti ćemo ukupan trošak košarice koji za baznu godinu iznosi 850 €. (225 € + 240 € + 240 € + 145 € = 850 €)
4. Za jednu i dvije godine kasnije ponovimo korak 2 i 3, te možemo vidjeti da su se neke cijene po jedinici promijenile. Samim time se je i ukupan trošak za jednu godinu kasnije povećao na 875 €, a za dvije godine kasnije na 891 €.

[28] Europska središnja banka. *„O Europskoj središnjoj banci, Što je inflacija?“* URL: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/hicp/html/index.hr.html (Pristupljeno: 10.02.2019.)

5. Podijelimo li ukupan trošak košarice za jednu i dvije godine kasnije s troškom košarice u baznoj godini i rezultat pomnožimo sa 100, dobiti ćemo indeks cijena. Indeks cijena za jednu godinu kasnije je 102,9 (875 € / 850 € x 100 = 102,9). Dok je indeks cijena za dvije godine kasnije 104,8 (891 € / 850 € x 100 = 104,8).
6. Godišnju stopu inflacije dobiti ćemo ako indeks za tekuću godinu umanjimo za indeks cijena prethodne godine, te podijelimo s indeksom cijena prethodne godine i pomnožimo sa 100. Stopa inflacije za jednu godinu kasnije iznosi 2,9% (102,9 – 100 / 100 x 100) , a za dvije godine kasnije iznosi 1,8% (104,8 – 102,9 / 102,9 x 100 = 1,8%.

3.4. Načini suzbijanja inflacije

Postoje različiti uzroci inflacije i oni zahtijevaju različite mjere za njihovo suzbijanje. Razlikujemo suzbijanje inflacije potražnje, inflacije troškova i strukturne inflacije. Inflacija potražnje nastaje pri punoj zaposlenosti, te se njeno suzbijanje mora provoditi radi suzbijanja viška agregatne potražnje nad agregatnom ponudom. Suzbijanje inflacije potražnje se može provoditi dvojakim mjerama, a to su mjere monetarne i/ili fiskalne politike.[29]

1. Mjere monetarne politike – smanjuje se novčana ponuda koja povećava kamatnu stopu i utječe na smanjivanje investicija I i smanjenje agregatne potražnje, te time dolazi do suzbijanja inflacije uz manju proizvodnju i zaposlenost.
2. Mjere fiskalne politike – inflacija se može smanjiti ukoliko se povećaju porezi ili uvedu novi porezi, a to će utjecati na smanjenje osobne potrošnje C i investicija I, dok smanjivanje javih rashoda pridonosi smanjenju proračunske potrošnje G.

Inflaciju troškova teže je suzbiti mjerama monetarne i fiskalne politike, kao što je to primjer u suzbijanju inflacije potražnje. Mjerama monetarne i fiskalne politike se utječe na cijene i zbog toga proizvođači koji trebaju povisiti plaće ostvaruju sve manji profit. Time dolazi i do smanjenja investicijske potrošnje i ukupne potražnje, ali može se smanjiti i stopa gospodarskog rasta i razina zaposlenosti. Za suzbijanje inflacije troškova ograničenjem rasta plaća, u vezi s rastom proizvodnosti rada, najčešće se

[29] Đ. Benić, op. cit., str. 432.

koristi politika dohodaka.[30] Politikom dohodaka vlada nastoji obuzdati inflaciju izravnim mjerama, usmenim uvjeravanjem ili zakonskom kontrolom plaća i cijena. Maksimalan rast plaća se mora ograničiti na razinu rasta proizvodnosti, te tako vlada onemogućava rast plaća u nedogled. U tom slučaju ne može doći do pojave inflacije, odnosno po porasta cijena. Suzbijanje inflacije troškova također se može provoditi i:[31]

1) Mjerama fiskalne politike – usmjerenje je na smanjenja poreza i doprinosa
2) Blagom fiskalnom politikom kako bi se ublažila ovisnost uvozu i uvozna inflacija
3) Antimonopolskom politikom
4) Stimulativnom ekspanzivno-kreditnom politikom

Kod suzbijanja strukturne inflacije, mjere monetarne i fiskalne politike i kontrola cijena ne pružaju značajne rezultate. Suzbijanje strukturne inflacije može se ublažiti tako što će se investicije usmjeravati u sektore koji se pokažu neproporcionalnim u odnosu na ostale sektore gospodarstva. Selektivno investiranje u sektore koji nije razvijen je temelj suzbijanja strukturne inflacije. Međutim, kako je ta inflacija uglavnom vezana za zemlje u razvoju i kako je obično kombinirana s drugim izvorima inflacije, antiinflacijski se program kombinira s više mjera i razlikuje se od gospodarstva do gospodarstva.[32]

[30] Đ. Benić, op. cit., str. 459.
[31] Ibidem, str. 434.
[32] Ibidem, str. 435.

4. STABILIZACIJSKA MONETARNA POLITIKA

Stabilizacija, odnosno proces dovođenje u stalan položaj. U ekonomiji, stabilizacija je uspostavljanje ravnoteže u određenom području. Bitan dio te ravnoteže je stabilizacija cijena s minimalnom inflacijom. Veliki broj država nastoji uravnotežiti količinu novca u optjecaju s potrebom normalnog robno-novčanog prometa. Međutim, može se u istim pretjerati, te dolazi do slabljenja gospodarske aktivnosti i pada proizvodnje, odnosno vanjskotrgovinske razmjene.[33] Međusobnim djelovanjem tržišnog mehanizma i ekonomske politike postiže se stabilizacija. Osobito važnu ulogu imaju:[34]

1. Monetarna politika – upravljanje novcem, kreditom i bankarskim sustavom
2. Fiskalna politika – upotreba poreza i izdataka države
3. Politika dohotka – nadzor nad nadnicama i cijenama

Pomoću njih država pokušava poboljšati proizvodnju, stabilnost cijena i zaposlenost što bi u konačnici trebalo rezultirati ukupnom stabilnošću i napretkom gospodarstva.

Zanimljivo je da je prosječna godišnja inflacija u Hrvatskoj od 1971. do 1991. godine iznosila 69%, a 1992. i 1993. godine više od 1000%.[35] Sve dok nije u listopadu 1993. godine započeo stabilizacijski program gdje je došlo da slamanja inflacije koja se od kraja 1993. godine kretala u rasponu od 3-4%.[36]

4.1. Strategija ciljanja inflacije

Ciljanjem inflacije zemlje mogu očuvati stabilnost cijena i stvoriti percepciju očekivanja niske inflacije. Međutim, uspješnost ostvarivanja ciljanih stopa inflacije uvijek je determinirana brojnim faktorima koji se odražavaju na cijene roba i usluga mimo usidrenih ili oslabljenih inflacijskih očekivanja.[37] Ciljanje inflacije može biti

---

[33] Kobsa O., „*Stabilizacijska politika Hrvatske 1990. – 2005., 2008.*“, str. 75. URL: *https://hrcak.srce.hr/33878* (Pristupljeno: 02.03.2019.)

[34] Kobsa O., „*Stabilizacijska politika Hrvatske 1990. – 2005., 2008.*“, str. 75. URL: *https://hrcak.srce.hr/33878* (Pristupljeno: 02.03.2019.)

[35] Škreb M., „*Iskustvo tranzicije u Hrvatskoj: Pogled iznutra*“ 12.10.1998., str. 2. URL: https://www.hnb.hr/documents/20182/121657/p-000.pdf/7a9ac40a-c244-439f-949e-893e36fed2c5 (Pristupljeno: 09.09.2019.)

[36] Škreb M., „*Iskustvo tranzicije u Hrvatskoj: Pogled iznutra*“ 12.10.1998., str. 3. URL: https://www.hnb.hr/documents/20182/121657/p-000.pdf/7a9ac40a-c244-439f-949e-893e36fed2c5 (Pristupljeno: 09.09.2019.)

[37] Ivanov M., *„Izbor strategije i ograničenje monetarne politike u malim i otvorenim gospodarstvima*“ Str. 6. URL: *https://bib.irb.hr/datoteka/606944.Ivanov-HAZU-1.pdf* (Pristupljeno: 04.03.2019.)

učinkovita strategija za sidrenje inflacijskih očekivanja, ali da ne može biti i za postizanje financijske stabilnosti.

Strategiju ciljanja inflacije u današnje vrijeme koristi veliki broj zemalja, ali primjena iste se ne odvija u svim zemljama na jednak način. U većini zemalja je plan strategije da se postupno smanji inflacija. Postupak ciljane inflacije predstavlja okvir za monetarnu politiku, te je odgovornost središnje banke da ostvari očekivanja vezana za inflaciju.[38]

Četiri cilja kojima bi se svaka središnja banka trebala voditi su[39]:

1. Stabilnost cijena
2. Puna zaposlenost
3. Kamatne stope
4. Stabilnost financijskog sustava

Središnja banka javno objavljuje numeričku vrijednost ciljane stope inflacije (uglavnom 2% godišnje) u narednoj godini (i naredne tri godine) uz najčešće dopušten raspon oscilacije npr. +/- 1 postotni poen.[40] Da bi strategija ciljanja inflacije bila pozitivno provedena, središnja banka bi trebala surađivati s vladom.

4.2. Odnos inflacije i nezaposlenosti (Phillipsova krivulja)

Phillipsova krivulja, koja je dobila naziv po engleskom novozelandskom ekonomistu A. W. Phillipsu, koristan je način kako bismo razumjeli inflaciju jer ona prikazuje odnos inflacije i nezaposlenosti. Prikazuje inverzni odnos između inflacije i nezaposlenosti, odnosno što je stopa nezaposlenosti niža, to je veća stopa inflacije i obrnuto.[41]

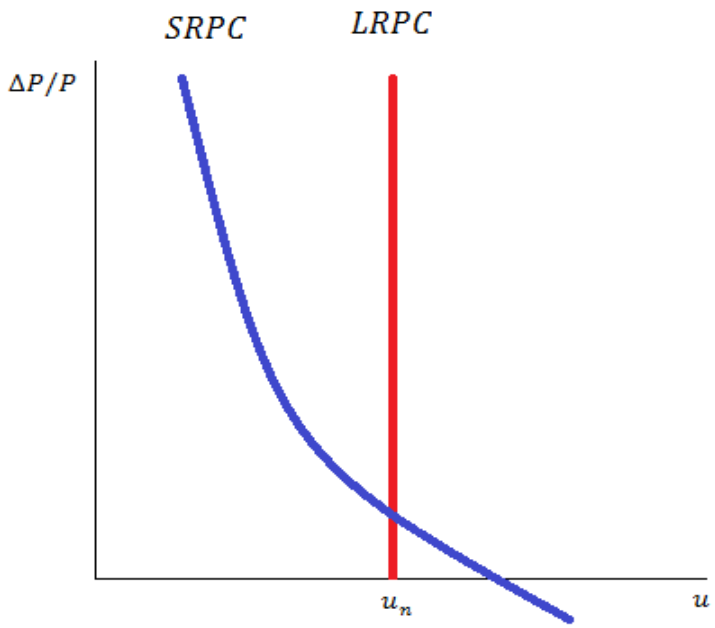
Kao što je vidljivo na grafu postoje kratkoročna i dugoročna Phillipsova krivulja. Kratkoročna Phillipsova krivulja (SRPC) je opadajuća i nelinearna krivulja, te prema njoj izbor između inflacije i nezaposlenosti ostaje stabilan sve dok je neočekivana

[38] Kozole L., „*Ciljanje inflacije*“ 24.02.2006. URL: http://www.poslovni.hr/marketing-i-mediji/ciljanje-inflacije-6585 (Pristupljeno: 04.03.2019)
[39] Europska središnja banka. „*Što je središnja banka?*“ 10.07.2015. URL: https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.hr.html (Pristupljeno: 07.09.2019.)
[40] Ivanov M. „*Monetarna politika i izvoz, pregled iz perspektive izbora strategija monetarne politike u članicama Europske unije*“ 23.05.2016. URL: https://www.hrvatski-izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/11konvencija/~contents/JGA256MU9DL3A3M8/strategije-monetarne-politike-2016.pdf (Pristupljeno: 05.03.2019.)
[41] Đ. Benić, op. cit., str. 435.

stopa inflacije nepromijenjena. Međutim, ako dođe do promjene, kratkoročna Phillipsova krivulja će promijeniti položaj. S druge strane, dugoročna Phillipsova krivulja (LRPC) je okomita linija i postoji prirodna stopa nezaposlenosti (NAIRU) koja ne ubrzava inflaciju .[42]

U nastavku slijed prikaz kratkoročna i dugoročna Phillipsova krivulja.

Grafikon 1. Prikaz kratkoročne i dugoročna Phillipsove krivulje

Izvor: Izrada prema Đ. Benić, *Makroekonomija*, Zagreb, Školska knjiga, 2016., str. 441

Negativan odnos inflacije i nezaposlenosti može poslužiti u kreiranju ekonomske politike u kratkom, ali ne i u dugom roku. Odnosno, u nekom kraćem vremenskom periodu se može provoditi ekspanzivna monetarna politika za smanjivanje nezaposlenosti, ali se ista s vremenom vraća na svoju prirodnu stopu i dalja ekspanzijska monetarna politika vodi višoj inflaciji.[43]

[42] Ibidem., str. 441.

[43] Đ. Benić, op.cit., str. 446.

5. ANALIZA STOPE INFLACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

U ovom poglavlju analizirat ćemo stopu inflacije u Republici Hrvatskoj prema različitim kriterijima. Hrvatska narodna banka , Državni zavod za statistiku i Eurostat na svojim internet stranicama objavljuju podatke vezane za inflaciju za tekuću godinu i prethodne godine. Isti su korišteni za analizu završnog rada.

U Republici Hrvatskoj Hrvatska narodna banka (HNB) provodi monetarnu politiku te joj je glavni cilj održavanje stabilnosti cijena, tj. inflacije koja je glavni preduvjet za održivi gospodarski rast. Stabilnosti cijena glede cilja monetarne politike ne znači da bi stopa inflacije trebala biti jednaka nuli, već bi ona trebala biti blago pozitivna u dužem razdoblju. Prosječna godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2015. godine je iznosila 2,5%, što za Hrvatsku narodnu banku u konačnici znači održavanje niske inflacije.[44]

Niska i stabilna inflacija omogućuje potrošačima da iz cijena dobiju pravilnu i kvalitetnu informaciju o relativnoj vrijednosti pojedinih dobara, smanjuje vjerojatnost da će se kućanstva i poduzeća svojim resursima koristiti u svrhu zaštite od inflacije umjesto da ih usmjere u proizvodnju i pridonosi smanjenju premije na inflacijski rizik ugrađene u kamatne stope.[45]

Središnje banke ostvaruju spomenuti cilj na različite načine, dok Hrvatska narodna banka održavanjem stabilnosti tečaja kune prema euru utječe na stabilnosti cijena.[46] Ostvarivanje cilja ovisi i o važnim obilježjima i osobnostima gospodarstva, a za hrvatsko gospodarstvo to su:[47]

1. Visoka razina euroizacije,
2. Visoka uvozna ovisnosti,
3. Visoka zaduženost u stranoj valuti i
4. Činjenica da je Hrvatska malo i otvoreno gospodarstvo.

---

[44] Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – ciljevi monetarne politike. URL: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi (Pristupljeno: 26.05.2019.)

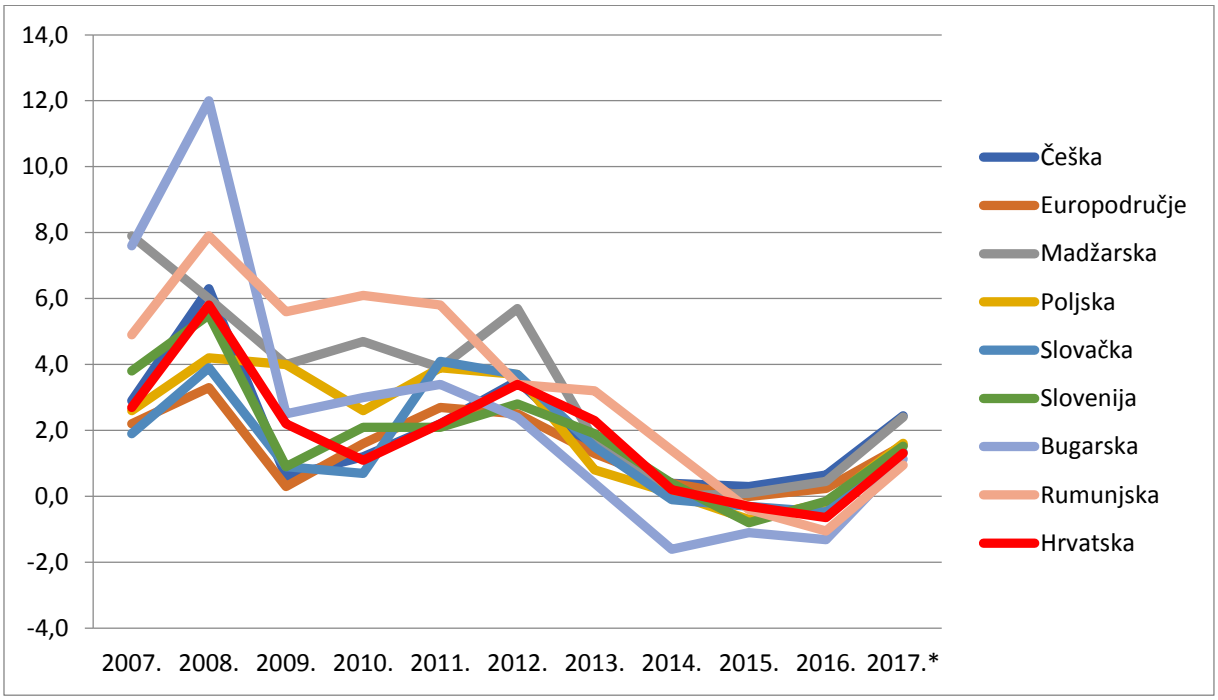
[45] Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – ciljevi monetarne politike. URL: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi (Pristupljeno: 26.05.2019.)

[46] Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – okvir monetarne politike. URL: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/okvir-monetarne-politike (Pristupljeno: 26.05.2019.)

[47] Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – okvir monetarne politike. URL: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/okvir-monetarne-politike (Pristupljeno: 26.05.2019.)

U nastavku slijedu Grafikon 2. koji prikazuje inflaciju od 2007. do 2017. godine (razdoblje siječanj – studeni 2017.) u Hrvatskoj, Češkoj, Mađarskoj, Poljskoj, Slovačkoj, Sloveniji, Bugarskoj, Rumunjskoj i u europodručju. Odnosno, uspoređuje se inflacija u Hrvatskoj s navedenim zemljama i europodručjem.

Grafikon 2. Usporedba inflacije u Hrvatskoj, europodručju i odabranim zemljama (%)

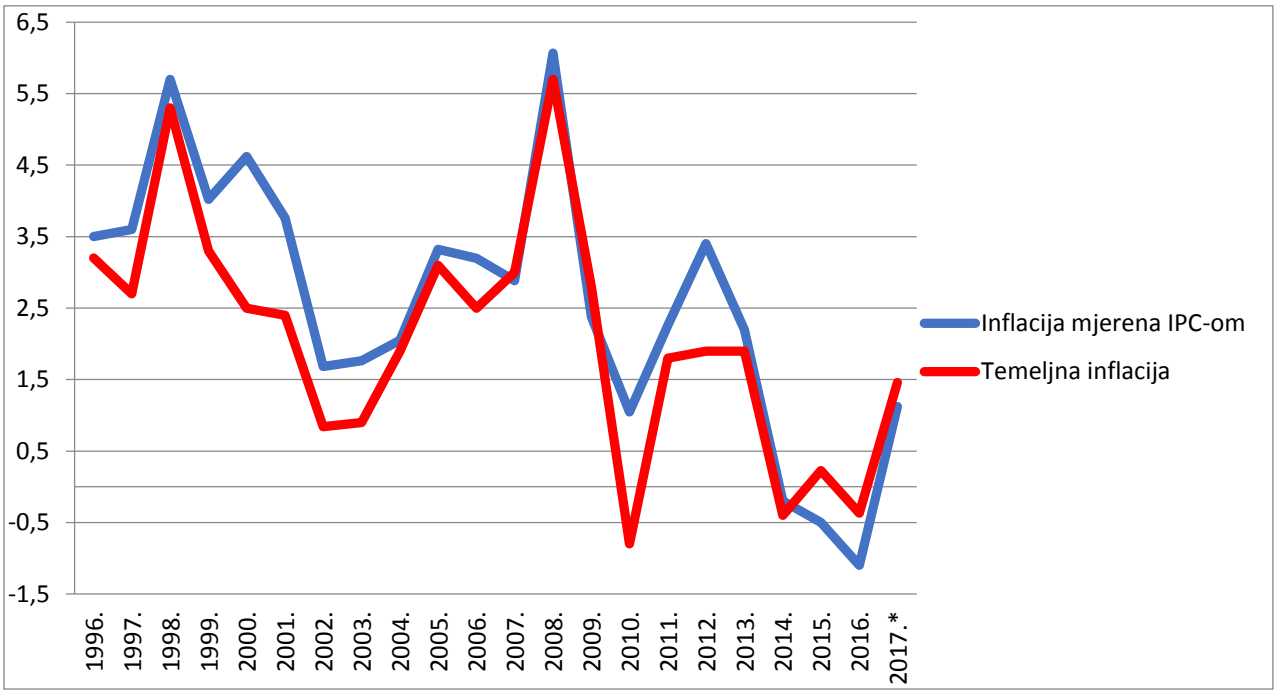
Izvor: Hrvatska narodna banka: Statistika – statistički podaci. URL: *https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci* (Pristupljeno: 18.07.2018.)

Gledajući Grafikon 2. i kretanje inflacije u pojedinim zemljama, Hrvatska se nalazi u sredini. Najveću inflaciju Hrvatska je imala 2008. godine kada je ona iznosila 5,8%. Razlog tome je ekspanzija, kako u svijetu tako i kod nas. Rast inflacije potaknut je vanjskim utjecajima – rastom cijena prehrambenih proizvoda i energenata. Vremenske prilike i poskupljenje poljoprivrednih proizvoda uzrok su rasta cijena hrane. Cijena nafte 2008. godine dostigla svoj vrhunac, a samim time rastu cijene ostalih proizvoda i usluga, npr. prijevoza. Te godine najveću inflaciju je imala Bugarska i to 12,0% dok su najmanju imali europodručje 3,3% i Slovačka 3,9%. 2014. godine dolazi do deflacije u Slovačkoj u iznosu od -0,1% i u Bugarskoj gdje je iznosila -1,6%. To znači da se dogodio pad cijena. U Hrvatskoj je ona zabilježena

2015. i 2016. godine kada je iznosila -0,3%, odnosno -0,6%. Tada su deflaciju imale i Poljska, Slovačka, Slovenija, Bugarska i Rumunjska.

U nastavku slijedi Grafikon 3. koji nam prikazuje inflaciju mjerenu indeksom potrošačkih cijena i temeljne inflacije u razdoblju od 1996. do 2017. godine. (razdoblje siječanj – studeni 2017.) Indeks potrošačkih cijena odražava promjene u razini cijena dobara i usluga potrebnih za svakodnevni život kao što su hrana, odjeća i obuća, režije, obrazovanje, prijevoz i sl. Njegovo povećanje nagovještava povećanje inflacije. Porastom ukupnih cijena i dobara smanjuje se potrošačka moć. Odnosno, svaka kuna koju imamo vrijedi manje jer s njom možemo kupiti manji postotak dobara i usluga nego prije. Temeljna inflacija je utvrđuje tako da se iz indeksa potrošačkih cijena isključe one komponente čije je kretanje u značajnoj mjeri izvan kontrole monetarne vlasti, odnosno isključe se cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene.[48]

Grafikon 3. Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena (IPC) i temeljna inflacija – prosječne godišnje stope promjene (%)

Izvor: Hrvatska narodna banka: Statistika – statistički podaci. URL: https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci (Pristupljeno: 18.07.2018.)

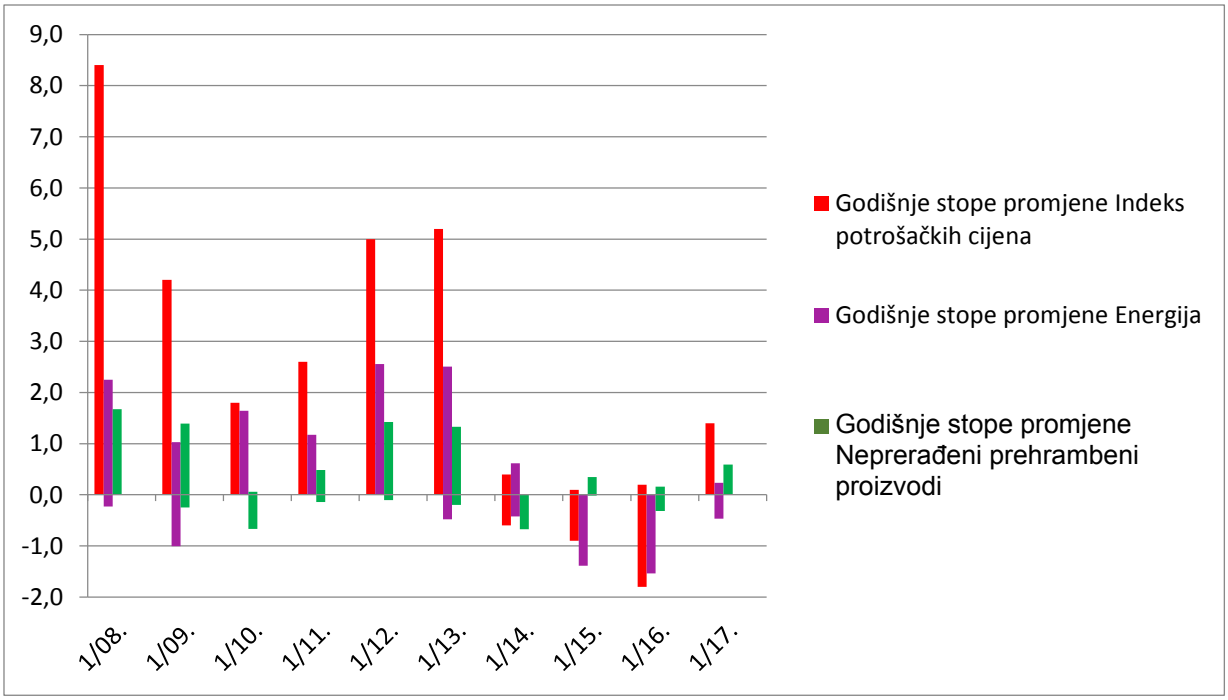
[48] Hrvatska narodna banka: Kazalo. URL: http://old.hnb.hr/kazalo/hr/h-t.htm (Pristupljeno: 18.07.2018.)

Tijekom promatranog razdoblja na Grafikonu 3. vidimo da su inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena i temeljna inflacija imala slična kretanja, odnosno uglavnom su ostvarivale trend pada dok je inflacija mjerena potrošačkim cijenama imala nešto višu razinu u odnosu na temelju inflaciju. Do laganog preklapanja dolazi u 2005. godini, ali od 2007. do 2009. godine, inflacija mjerena potrošačkim cijenama i temeljna inflacija su gotovo na isto razini, odnosno razlika je vrlo mala. Izraženiji rast inflacije mjerene potrošačkim cijenama i temeljne inflacije dogodio se 2008. godine kada je inflacija iznosila 6,1%, odnosno 5,7%.

U nastavku slijedi Grafikon 4. koji prikazuje godišnje stope inflacije i doprinose komponenata (energija i neprerađeni prehrambeni proizvodi) inflaciji potrošačkih cijena. Indeks potrošačkih cijena prikazuje promjenu u razini cijena usluga i dobara koje u tijeku nabavljanja koriste ili plaćaju privatna kućanstva radi potrošnje. Pod energijom se podrazumijevaju električna energija, plin, tekuća i kruta goriva, zagrijavanje stana, goriva i maziva. Neprerađeni prehrambeni proizvodi i energija imaju veliku ulogu u formiranju razine inflacije potrošačkih cijena. Slaba domaća potražnja, niže uvozne cijene neprerađenih prehrambenih proizvoda, te rast cijena energije s blažim stopama mogu dovesti do pada potrošačkih cijena. Također, do pada potrošačkih cijena može dovesti i rast konkurencije na domaćem tržištu. Indeks potrošačkih cijena se najčešće primjenjuje kao mjera inflacije u nacionalnim okvirima.[49]

Grafikon 4. Godišnje stope inflacija i doprinosi komponenata inflaciji potrošačkih cijena – indeks potrošačkih cijena, energija i neprerađeni prehrambeni proizvodi (%)

[49] Državni zavod za statistiku: Indeksi potrošačkih cijena u lipnju 2018. URL: *https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/13-01-01_06_2018.htm* (Pristupljeno: 18.07.2018.)

Izvor: Hrvatska narodna banka: Statistika – statistički podaci. URL: *https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci* (Pristupljeno: 18.07.2018.)

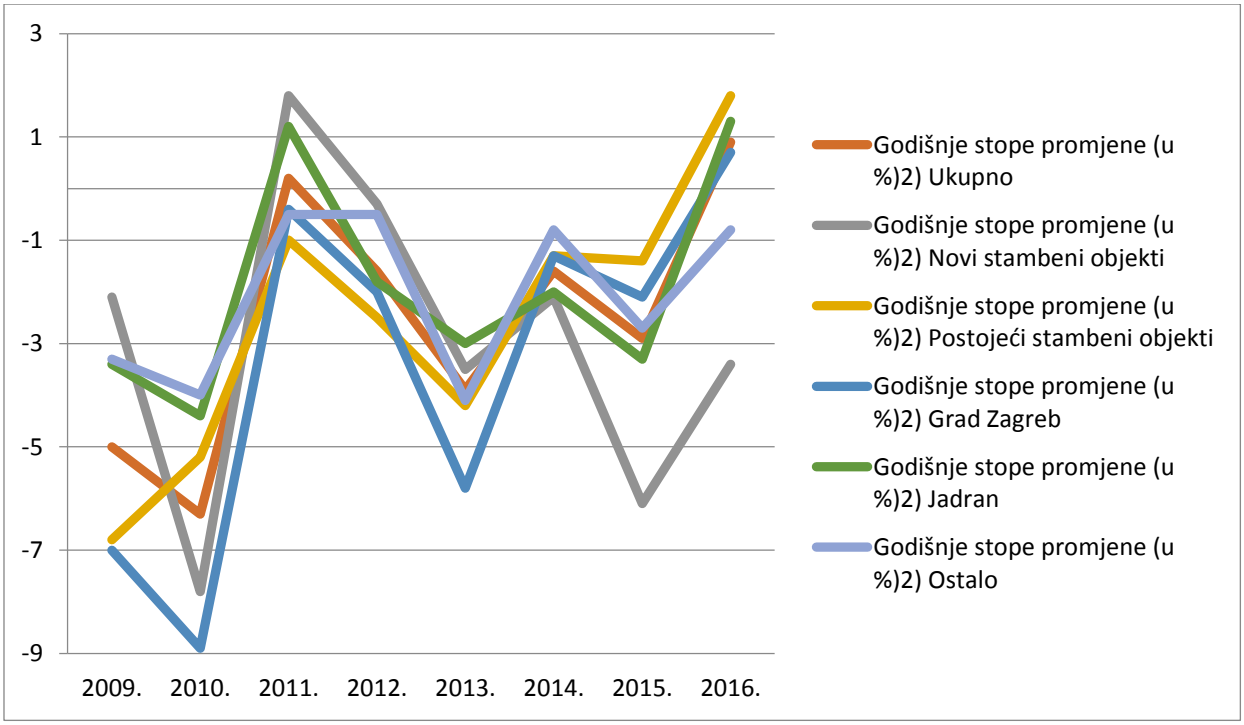
Na Grafikonu 4. prikazane su komponente, energija i neprerađeni prehrambeni proizvodi, koje imaju važnu ulogu u formiranju razine inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj. Gledajući grafikon možemo vidjeti da se u promatranom razdoblju događa pad cijena neprerađenih prehrambenih proizvoda i rast cijena energije. Cijene hrane predstavljaju najznačajniju komponentu koja gura inflaciju nadolje, dok na razini EU28 tu ulogu ima energija.[50] U 2014.-oj godini je prvi put zabilježen pad potrošačkih cijena u Hrvatskoj, tj. Hrvatska je poslovala u uvjetima pada opće razine potrošačkih cijena, odnosno deflacije. Takva situacija se nastavila i u 2015. i 2016. godini. Uzrok tome je pad cijena nafte, ponajprije na svjetskom tržištu, a posljedično i na hrvatskom te smanjenje cijena prehrambenih proizvoda.[51] U konačnici, rast cijena, visok ili nizak, predstavlja udarac na životni standard svakog kućanstva, poskupljuju hrana i energija koje su bitne stavke u svakom kućnom budžetu.

[50] Klisović J., „*Veliku ulogu u kreiranju inflacije u Hrvatskoj imaju cijene hrane i energije*." 19.10.2019. URL: *http://tris.com.hr/2014/10/veliku-ulogu-u-kreiranju-inflacije-u-hrvatskoj-imaju-cijene-hrane-i-energije/* (Pristupljeno: 20.08.2018)

[51] Hrvatska izvještajna novinska agencija. „*Deflacija prijeti eurozoni, ali i Hrvatskoj*" 02.05.2019. URL: *http://novilist.hr/novilist_public/layout/set/print/Vijesti/Gospodarstvo/Deflacija-prijeti-eurozoni-ali-i-Hrvatskoj* (Pristupljeno: 20.08.2018.)

U Nastavku slijedi Grafikon 5. koji nam pokazuje godišnje promjene u % vezane za indekse cijena stambenih kredita. Indeksom cijena stambenih nekretnina mjeri se kretanje tržišnih cijena stambenih objekata koja su kućanstva kupila te obuhvaća sve raspoložive transakcije stambenih objekata. Za indeks cijena stambenih nekretnina u obzir se uzimaju svi podaci vezani za transakcije nekretnina, odnosno kuća, stanova i apartmana na području Republike Hrvatske. Podaci se prikupljaju na temelju Prijave poreza na promet nekretnina u Poreznoj upravi Ministarstva financija. [52] Indeks Na inflaciju će se odraziti cijene nekretnina u dugom roku, odnosno povećanje opće razine cijena je pozitivno povezano s povećanjem cijena nekretnina te ulaganje u nekretnine služi kao zaštita od inflacije.[53]

Grafikon 5. Indeksi cijena stambenih nekretnina – godišnje stope promjene u % (ukupno, novi stambeni objekti, postojeći stambeni objekti, grad Zagreb, Jadran, ostalo)

Izvor: Hrvatska narodna banka. Statistika, Statistički podaci. URL: https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci (Pristupljeno: 18.07.2018.)

[52] Hrvatska narodna banka. Statistički podaci, Indeksi cijena. 19.01.2016. URL: https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/odabrane-nefinancijske-statistike/indeksi-cijena (Pristupljeno: 10.05.2019.)

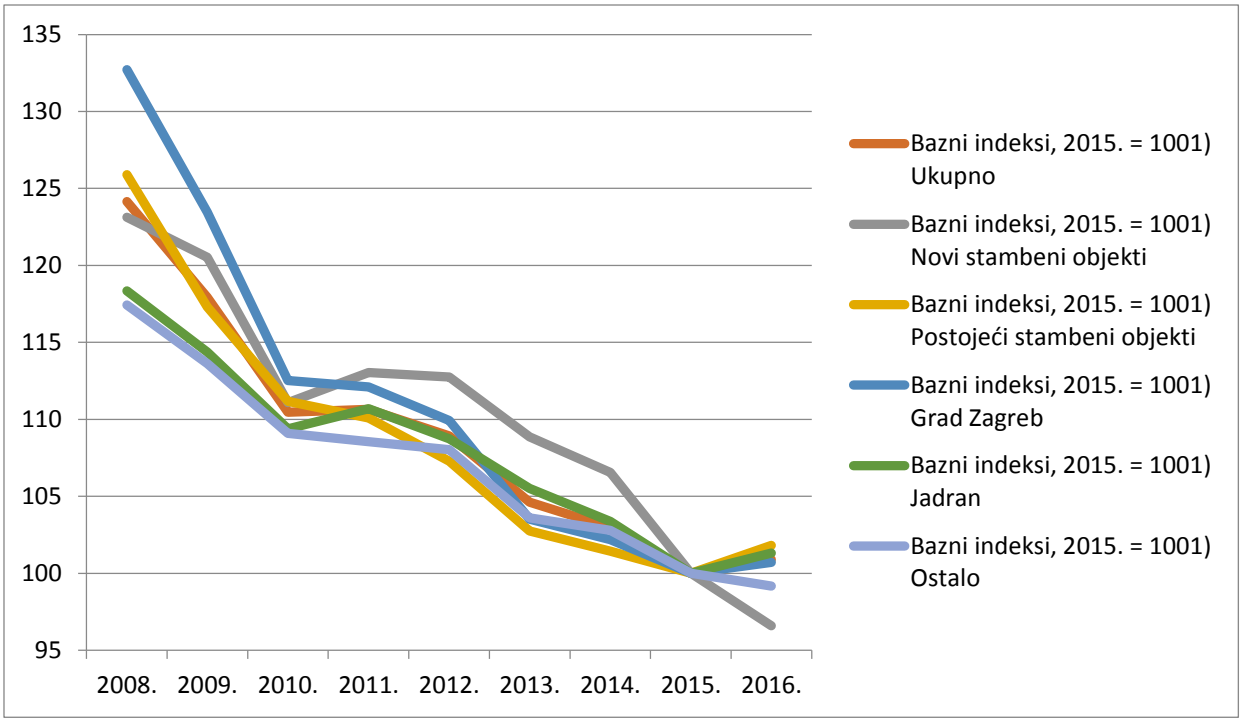
[53] Lovrinčević Ž., Vizek M., „*Determinante cijena nekretnina u Republici Hrvatskoj i potencijalni učinci liberalizacije tržišta nekretnina*“ URL: https://hrcak.srce.hr/file/51733 (Pristupljeno: 10.05.2019.)

Gledajući Grafikon 5. možemo vidjeti najveći pad u svim kategorijama 2009. i 2010. godine, razumljivo zbog financijske krize koja je pogodila Hrvatsku, te je samim time došlo i do pada vrijednosti nekretnina. Najveći pad cijena stambenih nekretnina dogodio se u Gradu Zagrebu 2010. godine kada je godišnja stopa promjene iznosila -8,9%. Također, na grafu možemo primijetiti da cijene stambenih nekretnina iz godine u godinu padaju pa rastu. U obzir se uzima vrijednost transakcija stambenih nekretnina koje su kupljene prethodne godine.

U nastavku slijedi Grafikon 6. gdje imamo prikaz kao i na Grafikonu 5., samo što umjesto godišnje stope promjene u obzir su uzeti bazni indeksi. „Indeksi (od prvog tromjesečja 2017. referentno razdoblje za indeks cijena stambenih nekretnina jest 2015. = 100). Prema Eurostatovoj praksi, promjene u referentnoj godini dovele su do revizije prethodno objavljenih stopa promjene zbog toga što se stope promjene izračunane iz serije 2015. = 100 mogu razlikovati od stopa promjene izračunanih iz serije 2010. = 100 zbog zaokruživanja. 2015. godina je uzeta kao bazni indeks, te za sve kategorije u toj godini iznosi 100. Ukoliko je bazni indeks veći od 100, veličina u promatranoj godini porasla je u odnosu na baznu godinu, a ukoliko je bazni indeks manji od 100, veličina u promatranoj godini smanjila se u odnosu na baznu godinu. Dakle, bazni indeksi pokazuju postotnu promjenu vrijednosti u odnosu na bazno razdoblje.[54]

Grafikon 6. Indeksi cijena stambenih nekretnina – bazni indeksi (ukupno, novi stambeni objekti, postojeći stambeni objekti, grad Zagreb, Jadran, ostalo)

[54] Hrvatska narodna banka. Statistika, Indeksi cijena. 20.09.2017. URL: https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/odabrane-nefinancijske-statistike/indeksi-cijena (Pristupljeno: 22.08.2018.)

Izvor: Hrvatska narodna banka. Statistika, Statistički podaci. URL: *https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci* (Pristupljeno: 18.07.2018.)

Promatrani indeksi imaju u cijelom razdoblju promatranja trend pada. Dakle, cijene padaju, što nije ni čudno s obzirom na višegodišnju recesiju. Također, vidimo da trend pada cijene nekretnina slijedi i trend pada stope inflacije, što opet nije čudno zbog višegodišnje recesije. Zbog manje potražnje cijene, odnosno inflacija se smanjuje.

6. ZAKLJUČAK

Inflacija je kompleksan ekonomski problem koji se javlja u svim državama, tako i u Hrvatskoj. Cilj središnje banke je održavanje stabilnosti cijena, odnosno održavanje stabilne i umjerene inflacije od 2 do 3%. Stabilnost cijena bi trebao biti dugoročni cilj svim središnjim bankama. Umjerena inflacija je također poželjna zbog svoje povezanosti sa stopom nezaposlenosti. Inflacija se ne može riješiti djelomičnim mjerama, već složenim mjerama monetarne i/ili fiskalne politike. Ukoliko se odabere pravilna antiinflacijska politika (stabilizacijska politika) i na vrijeme se spriječi visoka inflacija, osigurat će se stabilnost i rast gospodarstva, što će u konačnici rezultirati i boljim životnim standardom stanovništva u državi. S druge strane, nepravilnim odabirom i vođenjem mogu se izazvati negativne posljedice, kao što su recesija i rast nezaposlenosti. Republika Hrvatska nakon izlaska iz krize prati razvijene zemlje te Hrvatska narodna banka (HNB) održava stopu inflacije oko 2%. Međutim, da bi se ispunio temeljni cilj, stabilnost cijena, potrebno je ispuniti i ostale ciljeve kao što su visoka zaposlenost, stabilnost kamatnih stopa, gospodarski rast itd. Problem Hrvatske leži u tome što stanovništvo nema povjerenja, a također ne pridonosi ni loša politička situacija u zemlji. Iako je Hrvatska prošla ratna stradanja i izašla iz recesije, borba protiv visoke stope nezaposlenosti, zaduživanja i sl. se nastavlja. Hrvatskoj je potrebno dugo razdoblje stabilnosti da bi se vratilo povjerenje stanovništva i potreban je novi koncept, te vođenje prema uzoru na najrazvijenije zemlje EU, kao što su npr. Švicarska, Njemačka itd.

POPIS TABLICA I GRAFIKONA

Tablica 1: Prikaz inflacije prema njenom intenzitetu.....5

Tablica 2: Izračun stope inflacije.....9

Grafikon 1: Kratkoročna i dugoročna Phillipsova krivulja.....14

Grafikon 2: Usporedba inflacije u Hrvatskoj, europodručju i

odabranim zemljama (%).....16

Grafikon 3: Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena i temeljna inflacija – prosječne godišnje stope promjene (%).....17

Grafikon 4: Godišnje stope inflacije i doprinosi komponenata inflaciji

potrošačkih cijena – indeks potrošačkih cijena, energija i neprerađeni prehrambeni proizvodi (%).....18

Grafikon 5: Indeksi cijena stambenih nekretnina – godišnje stope promjene u % (ukupno, novi stambeni objekti, postojeći stambeni objekti, grad Zagreb, Jadran, ostalo).....20

Grafikon 6: Indeksi cijena stambenih nekretnina – bazni indeksi (ukupno, novi stambeni objekti, postojeći stambeni objekti, grad Zagreb, Jadran, ostalo).....21

LITERATURA

KNJIGE:

1. Babić, M. *Makroekonomija*. Četrnaesto dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE, 2004.

2. Benić, Đ. *Makroekonomija*. Zagreb, Školska knjiga, 2016.

3. Blanchard, O. *Makroekonomija*. Peto izdanje, Obnovljeno izdanje, Zagreb, MATE, 2011.

4. Božina, L. *Novac i bankarstvo*. Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli , 2008.

5. Domančić, P. *Monetarna ekonomija*. Drugo izmijenjeno i prošireno izdanje, Beograd, Savremena administracija, 2013.

6. Gregory Mankiw, N. *Osnove ekonomije*. Treće izdanje, Zagreb, Mate, 2006.

7. Matić, B. *Monetarna ekonomija*. Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2011.

8. Perišin, I. *Inflacija*. Zbirka članaka i studija stranih i domaćih autora, Zagreb, Novinarsko-izdavački, štamparski i birotehnički zavod, 1965.

9. Samuelson, P. A., Nordhaus, W. *Ekonomija*, Devetnaesto izdanje, Zagreb, MATE, 2011.

10. Woodford, M. *The case for Forecast Targeting as a Monetary Policy Strategy*, Journal od Economic Perspectives, Vol. 212, No. 4, 2007.

INTERNET IZVORI:

1. Državni zavod za statistiku: Indeksi potrošačkih cijena u lipnju 2018. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/13-01-01_06_2018.htm (Pristupljeno: 18.07.2018.)

2. Hrvatska narodna banka: Kazalo. Dostupno na: http://old.hnb.hr/kazalo/hr/h-t.htm (Pristupljeno: 18.07.2018.)

3. Hrvatska narodna banka: Statistika – statistički podaci. Dostupno na: https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci (Pristupljeno: 18.07.2018.)
4. Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – ciljevi monetarne politike. Dostupno na: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi (Pristupljeno: 26.05.2019.)
5. Hrvatska narodna banka: Temeljne funkcije – okvir monetarne politike. Dostupno na: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/okvir-monetarne-politike (Pristupljeno: 26.05.2019.)

ČLANAK – WEBSITE:

1. Europska središnja banka. *„O Europskoj središnjoj banci, Što je inflacija?“* Dostupno na: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/hicp/html/index.hr.html (Pristupljeno: 10.02.2019.)
2. Europska središnja banka. „*Što je središnja banka?*“ 10.07.2015. Dostuno na: https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.hr.html (Pristupljeno: 07.09.2019.)
3. Hrvatska izvještajna novinska agencija. „*Deflacija prijeti eurozoni, ali i Hrvatskoj*“ 02.05.2019. Dostupno na: http://novilist.hr/novilist_public/layout/set/print/Vijesti/Gospodarstvo/Deflacija-prijeti-eurozoni-ali-i-Hrvatskoj (Pristupljeno: 20.08.2018.)

4. Ivanov M., *„Izbor strategije i ograničenje monetarne politike u malim i otvorenim gospodarstvima*“ Str. 6. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/606944.Ivanov-HAZU-1.pdf (Pristupljeno: 04.03.2019.)
5. Ivanov M. „*Monetarna politika i izvoz, pregled iz perspektive izbora strategija monetarne politike u članicama Europske unije*“ 23.05.2016. Dostupno na: https://www.hrvatski-izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/11konvencija/~contents/JGA256MU9DL3A3M8/strategije-monetarne-politike-2016.pdf (Pristupljeno: 05.03.2019.)

6. Klisović J., „*Veliku ulogu u kreiranju inflacije u Hrvatskoj imaju cijene hrane i energije*.“ 19.10.2019. Dostupno na: http://tris.com.hr/2014/10/veliku-ulogu-u-kreiranju-inflacije-u-hrvatskoj-imaju-cijene-hrane-i-energije/ (Pristupljeno: 20.08.2018)
7. Kobsa O., „*Stabilizacijska politika Hrvatske 1990. – 2005., 2008.“*, str. 75. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/33878 (Pristupljeno: 02.03.2019.)

8. Kozole L., „*Ciljanje inflacije*“ 24.02.2006. Dostupno na: *http://www.poslovni.hr/marketing-i-mediji/ciljanje-inflacije-6585* (Pristupljeno: 04.03.2019)
9. Lovrinčević Ž., Vizek M., „*Determinante cijena nekretnina u Republici Hrvatskoj i potencijalni učinci liberalizacije tržišta nekretnina*“ Dostupno na: *https://hrcak.srce.hr/file/51733* (Pristupljeno: 10.05.2019.)
10. Škreb M., „*Iskustvo tranzicije u Hrvatskoj: Pogled iznutra*“ 12.10.1998. Dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/121657/p-000.pdf/7a9ac40a-c244-439f-949e-893e36fed2c5 (Pristupljeno: 09.09.2019.)

SAŽETAK

Analiza stope inflacije u Republici Hrvatskoj

U ovom radu analizirana je inflacija i stopa inflacije u Republici Hrvatskoj. Inflacija je povećanje opće razine cijena, dok je stopa inflacije stopa po kojoj cijene rastu. S druge strane, deflacija je smanjenje razine cijena, odnosno to je negativna stopa inflacije. Indeks potrošačkih cijena je pokazatelj opće razine cijena koji predstavlja trošak fiksne košare dobara koju kupuju privatna kućanstva. Postavlja se pitanje koja je optimalna stopa inflacije, te većina ekonomista smatra da je to inflacija koja je niska i stabilna i koja iznosi od 0 do 3%. Važnu ulogu ima restriktivna monetarna i fiskalna politika. Prisustvo inflacije je neizbježno, negdje u manjoj, a negdje u većoj mjeri. Stoga središnja banka ima za cilj putem odgovarajućih instrumenata održavati inflaciju pod kontrolom kako bi spriječila nastanak visoke inflacije i posljedice od iste.

Ključne riječi: Republika Hrvatska, inflacija, stopa inflacije, središnja banka, monetarna politika

SUMMARY

Inflation rate analysis in the Republic of Croatia

This paper analyzes inflation and the inflation rate in the Republic of Croatia. Inflation is an increase in the general price level, while the inflation rate is the rate at which prices rise. Deflation, on the other hand, is a reduction in the price level, that is, a negative inflation rate. The Consumer Price Index is an indicator of the general price level that represents the cost of a fixed basket of goods purchased by private households. The question is what is the optimal inflation rate, and most economists consider it to be low and stable inflation, ranging from 0 to 3%. Restrictive monetary and fiscal policies play an important role. The presence of inflation is inevitable, somewhere to a lesser extent and somewhere to a greater extent. Therefore, the central bank aims to keep inflation under control through appropriate instruments to prevent high inflation and its consequences.

Keywords: Republic of Croatia, inflation, inflation rate, central bank, monetary policy